

„az életünk része volt a varrás, így hamar megtanultam használni”

Kilencen, végiggondoltan – Záhorszki Mónika kézművessel foltvarrásról, életről

A Sugárkankalin Turisztikai Egyesület településeinek dolgozó kulturális közfoglalkoztatottak interjút készítettek Záhorszki Mónika kézművessel a foltvarrással készült munkáiról, annak technikájáról. A jelenleg Nagy-orszában élő alkotó mesél életútjáról – hogyan került kapcsolatba a textilekkel –, munkáiról és terveiről. Az érdeklődő kérdésekre kapott válaszok során a kérdezők bepillantást nyerhettek a kézműves mindennapjaiba. Mindnyájan érdekes feladatnak találták a kérdések kitalálását és a kérdést, és fontosnak a beszélgetést, amelynek során megismerhettek egy jó szemléletű, kreatív embert.

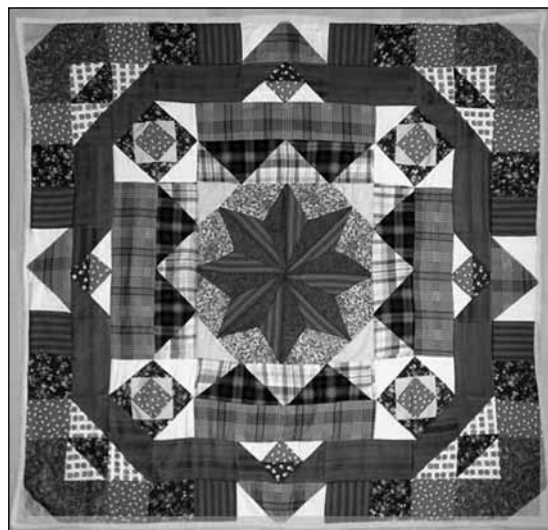
1. Hogyan kezdted el a foltvarrást?

Mint minden háztartásban, nálunk is sok régi textil felhalmozódott, amelyeket nem akartam volna kidobni, bár más formában, de szerettem volna körülöttem tudni őket, mert tetszett az anyaguk, a mintájuk vagy csak kedves emlék volt. Így jött az átalakítás ötlete, összegyűjtöttem, megterveztem és sok-sok munkával összevarrtam az első textilképemet. Nagyon örültem, amikor elkészült, és valamennyire hasonlított a tervekhez, ez volt az első sikerélményem ezen a téren. Az első faliképet 1997 körül készítettem, amelyet rögtön egy so-

rozat követett, nagyon belelendültem a tervezésbe.

2. Melyek a leggyakoribb motívumok és színek, amelyek megtalálhatóak az általad készített tárgyakon?

Ez az évek során sokat változott. Geometrikus formákkal kezdtem, ezek voltak a csillag-motívumos képek, aztán különböző méretű tarka négyzeteket varrtam össze, itt már szinte csak festett egyszínű anyagokat használtam fel, itt a kockák mérete, elhelyezkedése adta ki a mintát, mint egy Vasarely-képen. Aztán váltottam a rátétes foltvarrásra, itt már nem egymáshoz, hanem egymásra varrom a színes textildarabkákat, ezzel bármilyen forma megvalósítható, szárnyalhat a képzelet! Általában a természet ihlette motívumokat kedvelem, növények, virágok, fák, és a legkedvesebb a madarak. A színeket leggyakrabban magam festem, így egyedi és sajátos színvilág alakítható ki. Leggyakrabban természetes színeket használok: vöröset, barnát, olíva zöldet, okkert, szürkésbarnát. Ezeket társítom élénkebb színekkel: narancsvörös, ciklámen, paprika-piros, ibolyavörös és sötétebb tónusokhoz lila és padlizsán. Így a képek összességét a tarka, élénk színek mellett is egységes arculat jellemzi.

Első textilképem

Valójában a színek kombinációi is az évek során változtak, finomodtak, az erős kontrasztoktól eltolódott a hangsúly a finomabb, természetes harmóniák felé.

3. Milyen anyagokat használsz?

Többnyire természetes alapú anyagokat használok, ez a festés miatt is fontos, hiszen a műszál nem fogja be a festék. Legtöbbször pamutvásznat, tiszta és festett lenvásznat és gyakori a szintén pamut alapú düftin. Alapoknak ezeket

használok, mert erősek és nem deformálódnak, ami fontos, főleg egy nagyobb méretű kép esetében. Díszítésként ezt variálom fényes szatén vagy taft selymekkel, áttetsző organzával, csipkével, muszlinnal. Aztán gyöngyrátét is kerülhet egy-egy munkára. Végül kézi hímzéssel is kiegészítem.

4. Kézzel készíted el őket vagy géppel dolgozol, ha géppel, milyen gépet használasz?

Az első faliképeket géppel készítettem, mert itt az anyagokat össze kellett varrni, és géppel egyszerűbb és gyorsabb volt. Ezek a faliképek, amelyek 120x120 centiméteresek vagy kisebbek, jól kivitelezhetők géppel, a nagyobb és többretegű ágytakarók összevarrása már nehezebb feladat. A rátétes technikát már kézzel kezdtem el. Előfordul, hogy például a kép mérete vagy a rátét rétegek vastagsága miatt nem megoldható a gépi varrás, vagy a gépi varrást később még hímzéssel egészítem ki, ami szintén kézi varrással történik. Gyermekkoromtól ott volt a szobában a varrógép, anyu szépen varrt, és ügyesen sok ruhát varrt nekem, játékokat, jelmezeket, párnát, terítőt, függönyt, szinte mindent meg tudott csinálni, bár nem ez volt a foglalkozása. Valahogy az életünk része volt a varrás, így hamar megtanultam használni. Nagyon büszke voltam magamra, amikor először egyedül odaülhettem, és össze tudtam varrni két anyagot, és még nem is rontottam el rajta semmit. Régi lábbal-hajtós varrógép volt, összecukukható, nagyon szép cirádás mintákkal, kis fiókokkal, dobozakkal teli rejtélyes kincsekkel. Bár ez a gép csak sima egyenes öltést tudott, nagyon szépen varrt, ezen készültek az első darabok, és később is sokáig ezzel varrtam. Amikor komolyabban elkezdtem varrással foglalkozni, egy elektromos Singer Futura gépem lett, amely már tudta az összes öltéstípust, és olyan technikai megoldásai (extrái) voltak, amelyek a mai modern gépeknél is ritkaságszámba mennek. Néhány éve (2011) egy újabb gépet vásároltam, amelyet úgy választottam, hogy az előző technikai adottságait vettem alapul, jelenleg ezzel dolgozom.

Madaras párnák

5. A munkáiddal mit szeretnél eljuttatni a vevőidhez? Mit akarsz kifejezni velük?

A munkáimmal szeretnék szépséget és harmóniát csempészni az otthonokba, amikor ránéznek egy-egy képre, takaróra vagy párnára, az öröm legyen számukra. Ez egy különleges viszony, ez által jelen lenni valaki belső szférájában, amikor este az én takarómmal takaróznak be, éjjel az én párnáimon álmodják álmaikat, reggel az én képemet látják meg először, vagy az én függönyömon keresztül nézik a világot. Ilyenkor kicsit az én világom része lesz az övének. Ez boldoggá tesz, ugyanakkor felelősség is egyben. Fontosnak tartom, hogy mindig pozitív, megnyugtató üzenetet sugározzon minden munkám. Szeretettel készítem őket, és ezt –remélem – érzi az is, aki ránéz. Számomra ez a lényeg, és azt hiszem ez a legfontosabb üzenete e tárgyagnak.

6. Hol vásárolhatóak meg a termékeid?

Az apróbb tárgyakkal a térségünkben megrendezett kézműves vásárokon találkozhatnak az érdeklődők. Több egyesületnek és alkotó körnek is tagja vagyok, ezek szintén szerveznek bemutatkozási lehetőségeket. A na-

gyobb faliképek és ágytakarók ritkábban kerülnek bemutatásra. Töreksem rendszeressé tenni a kiállítások rendjét, ahol a közönség találkozhat a legfrissebb munkáimmal, számomra pedig igazán jó alkalom arra, hogy fogadjam a visszajelzéseket a közönség részéről, milyen irányba lehetne még elmozdulni.

7. Mi volt az eddigi legnagyobb kihívásod ezen a területen, és mire vagy a legbüszkébb az eddigi munkáid közül?

Eddig a legnagyobb kihívást a templomunk felkérésére készített Szent Ferenc-kép jelentette számomra. 2009-ben a ferences rend alapításának évfordulójára kellett készítenem a templomunkba, itt volt kiállítva abban az évben a mellékoltáron. Nagy felületen kellett dolgoznom, és mivel Szent Ferenc családja textilkereskedéssel foglalkozott Assisiben, úgy gondoltuk, textilkép legyen. Témáját Szent Ferenc Naphimnusza ihlette. Sok időt töltöttem a tervezéssel, a ráhangolódással, és hónapokig varrtam össze kézzel a képet, majd díszítettem hímzéssel, gyöngyrátétekkel. Az avatásra egy szép ünnepség keretében került sor. Talán ez a legismertebb képem, hiszen a templomban hónap-

kig volt kiállítva. Sok pozitív visszajelzést kaptam e kép kapcsán. Ezért szerettem volna, ha a kép végül olyan helyre kerül, ahol meglátogatható. 2010-ben a Nagyoroszi Calendula Gyógyszertár fogadta be, jelenleg is itt megtekinthető.

8. Hangulatodhoz köthető az alkotási kedved, ezt beleviszed a munkáidba is?

Igen, van, amikor határozottabban úgy ébredek, hogy ma valami nagyot alkotok! Vagy már éjszaka megálmodom, mit kellene megvalósítani, vagy csak valami szikrázó léggör leng körül, amit nehéz megmagyarázni, de sok új gondolatot szül. Ilyenkor sokat tervezek, telirajzolok egy fél füzetet, próbálok minél több felmerülő ötletet megörökíteni, mert ezek sajnos gyorsan tovatűnnek, van, hogy örökre. Persze azért az ilyen napok nem túl gyakoriak, ezért is fontos kihasználni, megörökíteni őket. Előfordul, hogy épp az alkotás ad erőt, vagy egy szépen befejezett munka sikere. Mivel többnyire előzőleg megrajzolt tervek alapján dolgozom, nem jellemző, hogy beleviszem a pillanatnyi hangulataim a munkámba. A szürkébb napokon viszont jellemzőbbek a monoton tevékenységek (előrajzolt hímzés, gombvarrás).

9. Mik a terveid a közeljövőben?

Szeretnék többet megtudni a lakóhelyem környékén, a Börzsöny vidékén fellelhető ősi motívumkincsről, régi textilekről, eredeti hímzésekről. Ha lehetőség van rá, ebből egy kis gyűjteményt vagy összefoglalót létrehozni, nagyon érdekel ez a téma. Egy új irány lehet ezek felhasználásával,

újragondolásával ruhákat, kiegészítőket tervezni, esetleg dekorálni otthonukat. Ennek érdekében felvettem a kapcsolatot a Börzsöny környékén működő helyi múzeumokkal (Szob, Vác, Balassagyarmat), helytörténeti gyűjteményekkel, ahol eddig mindig segítőkész munkatársak álltak rendelkezésemre.

10. Milyen számodra a legidillibb jövő, mi kell hozzá, hogy megvalósuljon?

Szeretek textilekkel foglalkozni, sok örömem van benne, és a munkáimon keresztül, úgy látom, örömet okozhatok másoknak is, tehát szeretnék a jövőben is ezzel foglalkozni. Továbbá kialakítani egy bemutatóhelyet és egy műhelyt, ahol úgy dolgozhatok, hogy minden kéznél van. A nagyobb munkáim igencsak helyigényesek, ez sokszor problémát jelent. Gyűjtöttem régi textileket, hímzésmintákat, csipkéket, eltettük a generációkon át megőrzött használati tárgyakat, ezeket is szeretném itt bemutatni. Emlékezem óta gyűjtöm a hímzésmintákat, ezekből is szép gyűjtemény felhalmozódott. Egy bemutatóhely inspiráló környezet lenne nemcsak számomra, de azoknak is, akik munkáim miatt felkeresnek. Az összegyűjtött tudást itt méltó környezetben adhatnám át a fiatalabb generáció számára és azoknak, akik újra elkezdtek érdeklődni a régi hímzések, vagy az általam is készített technikák iránt (a hímzés, foltvarrás mellett a gyöngyfűzés). A házunkban lenne alkalmas hely, ahol ezt ki lehetne alakítani, igazából sok munka és szabadidő kellene hozzá, hogy megvalósulhasson. A helyi-

ségben szükség lenne a nyílászárók cseréjére, egy kis felújításra, amelynek persze anyagi vonzata is van. De mindez igazán csak elhatározás kérdése. A legutóbbi kiállítás során tapasztaltam, ezek a textilek valóban mennyi helyet foglalnak, milyen jó érzés rájuk nézni, ha körülvesszük, igazi színterápia, a kiállítás lebontása után már nem volt szívem elrejtetni őket a szekrény mélyére. Leginkább ez motivál, hogy minél előbb bemutathassam őket!

11. Mint kézműves, vannak terveid arról, hogy a tudásodat átadd a fiataloknak, valamint mi a legfontosabb, amit szeretnél, ha megtanulnának?

Eddig is fontosnak tartottam, hogy a megszerzett tudást átadjam. Évek óta tartok kézműves foglalkozásokat, bemutatókat, legtöbbször a gyöngyfűzés alapjait mutatom be gyerekeknek. Számukra és számomra is siker volt, amikor az elkészült ékszerekből kiállítást rendeztünk, továbbá ezeket az ékszereket használhatják a hagyományörző foglalkozásokon, néptáncon. Az alapok elsajátítása után már el tudják készíteni a néprajzi tájegységhez tartozó gyöngyészert. Próbálok átadni, hogy értékeljék a régi hagyományokat, tisztelni a kézműves termékekbe fektetett munkát, a megszerzett tudást hasznosítani tudják mindennapi életükben, környezetükben.

(Készítették: Berényi Erika, Berki Dalma, Bodor Evelin Anna, Bódis Gábor, Jenes Zoltán, Kovács Boglárka, Majer Martina, Tóth Zsuzsanna, Záhorszki Mónika – 2014. február 20, Drégelypalánk)

